

Ранг берувчи моддаларнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлик даражаси ҳамда рақобат муҳити тўғрисида МАЪЛУМОТ

Рақобат қўмитаси томонидан ТИФ ТН коди 3212900000 остидаги **ранг берувчи моддалар (колер)** товар бозоридаги рақобат муҳитини таҳлил қилиш ҳамда ички бозорнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражасини аниқлаш бўйича ўрганилди.

Ўрганиш Миллий статистика қўмитасининг 2023 йил учун саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмлари маълумотлар базаси ҳамда Божхона қўмитасининг импорт ва экспорт маълумотларига асосан ўтказилди.

I. Ранг берувчи моддаларнинг импорт ва экспорт ҳолати.

2023 йилда **95 та** корхона томонидан **24 та** давлатдан қиймати **9,9 млн АҚШ доллари**га тенг бўлган **2,5 минг тн** ранг берувчи моддалар **импорт** қилинган.

Импорт қилинган маҳсулотларнинг **38 фоизи** – **Жанубий Корея**, **33 фоизи** – **Руминия**, **14 фоизи** – **Россия**, **7 фоизи** – **БАА**, **8 фоизи** эса бошқа **20 та** давлатлар ҳиссасига тўғри келади.

Импортнинг концентрация даражаси ўрганилганда энг йирик **5 та** импорт қилувчи корхона ҳиссасига жами импортнинг **86 фоизи** тўғри келган. Шунингдек, импорт асосида олиб келинган ранг берувчи моддаларнинг **ўртача нархи 1 тн** учун **4 минг долларга** тўғри келган.

2023 йилда **5 та** корхона томонидан **4 та** мамлакатга қиймати **77,3 минг АҚШ доллари**га тенг бўлган фақатгина **9,1 тн** ранг берувчи моддалар **экспорт** қилинган. Экспорт қилинган маҳсулотларнинг асосий қисми Туркменистон ҳиссасига тўғри келади.

II. Ички бозордаги рақобат ҳолати.

Таҳлиллар доирасида ранг берувчи моддалар ишлаб чиқариш бозоридаги рақобат ҳолати халқаро тан олинган **ННІ (Херфиндал-Хиршман индекси)** орқали баҳоланди.

Миллий статистика қўмитасининг расмий маълумотларига кўра, 2023 йилда **7 та** хўжалик юритувчи субъектлар томонидан колер маҳсулоти ишлаб чиқарилган.

Хўжалик юритувчи субъектлар сони ва ишлаб чиқариш ҳажмлари маълумотлари асосида **ННІ** индекси ҳисобланганда, индекс натижаси **9 008 пункт**га тенг бўлганлиги ва ушбу товар бозорида **рақобат муҳити ривожланмаганлиги** аниқланди.

Маълумот учун: ННІ (Херфиндал-Ҳиришман индекси) бозордаги рақобат муҳитини баҳолаш ва концентрация даражасини аниқлаш учун фойдаланилади. Унга кўра, ННІ кўрсаткич 0 дан 1500 пунктгача бўлганда рақобат муҳити ривожланган, 1500 дан 2500 пунктгача бўлганда рақобат муҳити етарлича ривожланмаган, 2500 дан 10 000 пунктгача бўлганда бозор юқори даражада монополлашган ҳисобланади.

Шунингдек, ички бозорда колер ишлаб чиқариш бозорининг **CR2** кўрсаткичи **97 фоиз**га тенг бўлган.

CR 2 кўрсаткичи - бозордаги энг йирик **2 та** корхонанинг бозор улушлари йиғиндисига тенг.

III. Ички бозорнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлик даражаси.

Миллий статистика қўмитаси ва Божхона қўмитасининг 2023 йил бўйича расмий статистика маълумотларига асосан ички бозорда ТИФ ТН коди 3212900000 остидаги ранг берувчи моддаларнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражаси аниқланди.

Маълумот учун, мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражасини аниқлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 20 декабрдаги 303-сонли қарорида белгиланган тартибда ҳисобланди.

2023 йил давомида **7 та** хўжалик юритувчи субъектлар томонидан қиймати 5,5 млрд сўмлик **608 тн** ранг берувчи моддалар ишлаб чиқарилган.

Мазкур маълумотлар асосида ранг берувчи моддаларнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлик даражаси 2023 йилда **19,8 фоиз**ни ташкил этганлиги аниқланди.

Маълумот учун, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 20 декабрдаги 303-сонли қарорига асосан товар бозори ҳажмида мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар улуши 80 фоиздан кўп бўлганда бозор товар билан тўйинган ҳисобланади ва мазкур улуш ушбу кўрсаткичдан кам бўлганда товар билан тўйинмаган ҳисобланади.

Шунингдек, республикада ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг ўртача нархи **1 тн** учун ўртача **9,1 млн сўмга** (2023 йил ҳолатига 775 АҚШ долл.) тўғри келган.

IV. Хулоса.

ТИФ ТН коди 3212900000 остидаги ранг берувчи моддалар (колер)нинг тўйинганлик даражаси фақатгина **19,8 фоиз**ни ташкил этиши ҳамда ички ва ташқи бозорларда мазкур маҳсулотга бўлган талабнинг юқорилиги сабабли, ушбу маҳсулотни ишлаб чиқариш бўйича **мавжуд қувватларни кенгайтириш ва янги лойиҳаларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ** ҳисобланади.